

ΕΙΔΙΚΟ ΕΝΘΕΤΟ

Η ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΣΤΟΝ "ΑΚΑΔΗΜΟ"

Τεράστια σημασία εκδήλωση για μια δημοκρατική ενήμερωση πραγματοποιήθηκε στις 5/5/99 στο θέατρο "Ακάδημος". Την εκδήλωση με θέμα την εθνοκάθαρση στο Κόσοβο, τους βομβαρδισμούς και την κάλυψη τους από τα ελληνικά ΜΜΕ, οργάνωσαν οι Ριχάρδος Σωμερίτης, αρθρογράφος του Βήματος, Τ. Μίχα, αρθρογράφος της Ελευθεροτυπίας, Θ. Παπανδρόπουλος, πρώην πρόεδρος της Ένωσης Ευρωπαίων Δημοσιογράφων, και Ηλίας Ζαφειρόπουλος, γενικός γραμματέας της ΟΑΚΚΕ, σαν αρθρογράφος της εφημερίδας μας, της Νέας Ανατολής, οι οποίοι ήταν και οι ομιλητές στη συγκέντρωση.

Η εκδήλωση αυτή ήταν μια πρωτοβουλία για την υπεράσπιση του δικαιώματος στην ελεύθερη ενημέρωση και την καταγγελία της λογοκρισίας που ωμά εφαρμόζεται από το σέρβικο καθεστώς στην κρίση του Κόσοβου, και πιο έντεχνα από τα ελληνικά ΜΜΕ που κάνουν φιλοσέρβικη προπαγάνδα. Αυτή η πρωτοβουλία αντέδρασε στη φήμιση των δημοσιογράφων που επιχειρείται τόσο από τις πολιτικές δυνάμεις στη χώρα μας, όσο και από τις διοικήσεις των ΜΜΕ, όταν οι δημοσιογράφοι αυτοί επιχειρούν να μεταφέρουν εικόνες της εθνοκάθαρσης από το Κόσοβο. Ήρθε σαν αποτέλεσμα του ξεσπάσματος πολλών δημοκρατικών δημοσιογράφων ενάντια στη μονόπλευρη ενημέρωση, που εκδηλώθηκε με διαμαρτυρία στην ΕΣΗΕΑ και στην ΠΟΕΣΥ, από τους Σωμερίτη, Μίχα και Τελλίδη, και με άρθρα σε περιοδικά κι εφημερίδες (όπως αυτά των Θεοδωράκη, Γεωργιάδη, Τελλίδη και Τέλογλου στο περιοδικό ΚΛΙΚ). Οι δημοσιογράφοι που κατάγγειλαν την εθνοκάθαρση στο Κόσοβο σαν το κύριο έγκλημα που γίνεται σήμερα στη Γιουγκοσλαβία, αποκλήθηκαν γι' αυτή τους την ενέργεια από τους Γκαίμπελς του ψευτοΚΚΕ, και από τους ακροδεξιούς σοβινιστές, "πράκτορες των αμερικανικών συμφερόντων".

Μέσα στη λαίλαπα της χυδαίας δημαγωγίας, μέσα σ' ένα κλίμα έξαλλου φιλοσερβισμού και αντιδυτικισμού που δημιούργησε το νέο φαιοκόκκινο μέτωπο των σοσιαλπατριωτών του ψευτοΚ-

ΚΕ, και του κυριαρχικού τμήματος του ΣΥΝ, μαζί με τους ακροδεξιούς σοβινιστές, τους φιλοβασιλικούς της ΝΔ, και τους ναζιστές της "Χρ. Αυγής", η συγκέντρωση αυτή στην οποία καταγγέλλθηκε η εθνο-εκκαθαριστική πολιτική του Μιλόσεβιτς, και η ανίερη συμμαχία των "ομοδόξων", αποκτά μεγάλη σημασία για τη δημοκρατική πάλη στη χώρα μας.

Γι' αυτό η ΟΑΚΚΕ την υποστήριξε με όλες τις δυνάμεις αναλαμβάνοντας την προπαγάνδισή της με αφίσα που τοιχοκολλήθηκε σε κεντρικά σημεία της Αθήνας και του Πειραιά, και την περιφρούρησή της ώστε να αποτραπούν προβοκατόρικες επιχειρήσεις ματαιώσεως της.

Στη συγκέντρωση παραβρέθηκαν πάνω από 200 άτομα, παρά το γεγονός ότι η σχετική ανακοίνωση Τύπου φιλοξενήθηκε σε ελάχιστες εφημερίδες, και βέβαια δεν προβλήθηκε ούτε από τα κανάλια, ούτε από το ραδιόφωνο, με δυο-τρεις εξαιρέσεις. Η τρομακτική απήχηση της ωστόσο στο δημοκρατικό κόσμο, δημοσιογράφους, πολιτικούς, ανήσυχους πολίτες, παρά την περιορισμένη προβολή της, δείχνει την τεράστια σημασία της.

Από τα κανάλια εμφανίστηκαν για να καλύψουν την εκδήλωση το ΜΕΓΑ και το ΣΚΑΪ, τα οποία είχαν όμως μάλλον την πρόθεση να προβάλλουν κάποια αναμενόμενη ή κατευθυνόμενη αντίδραση "αγανακτισμένων" πολιτών, ή να συλλάβουν κάποια "αξιοποιήσιμη" φράση και να τη μεγεθύνουν. Παρόλο που για το ΜΕΓΑ μπορούν να διατηρηθούν κάποιες αμφιβολίες, το συνεργείο του ΣΚΑΪ φρόντισε με χυδαίες εκφράσεις και χιρονομίες να το κάνει αυτό απολύτως σαφές. Δεν είναι τυχαίο πάντως που και τα δυο κανάλια, ενώ τράβηξαν όλη τη συγκέντρωση δεν έδειξαν κανένα ουσιαστικό της απόσπασμα.

Από το διεθνή χώρο, ήρθαν εκπρόσωποι του Ασοσιέιτεντ Πρες και της Ντόιτσε Βέλλε. Παραβρέθηκε επίσης εκπρόσωπος του Αθηναϊκού Πρακτορείου Ειδήσεων, το οποίο έκδωσε μία πολύ θετική ανακοίνωση που δημοσιεύουμε σ' αυτό το φύλλο.

Μία θετική ανταπόκριση της συγκέντρωσης έκανε επίσης η εφημερίδα Αυγή στο φύλλο της επόμενης μέρας.

Τη σημασία αυτής της συγκέντρωσης τόσο για το δημοκρατικό στρατόπεδο, όσο και για το στρατόπεδο του μεσαίωνα, φανερώνουν με τον καλύτερο τρόπο οι αποτυχημένες προσπάθειες μερικών προβοκατόρων να τη διαλύσουν στο ξεκίνημά της. Λίγα λεπτά μετά την έναρξή της εμφανίστηκε από το πουθενά η υστερική "θεούσα" Λουκά, η οποία εισέβαλε στο χώρο ουρλιάζοντας και αποκαλώντας τους ομιλητές "προδότες του Σατανά"! Η ομάδα περιφρούρησης, την πέταξε έξω, όσο πιο ήρεμα και πολιτισμένα ήταν δυνατό. Το πάνελ των ομιλητών αντιμετώπισε με νηφαλιότητα και χιούμορ αυτή την παρέμβαση. Μετά το πέταγμα της Λουκά έξω από την αίθουσα, ο Ρ. Σωμερίτης πήρε το μικρόφωνο και είπε: "Ας σταματήσουμε τώρα όλοι για λίγα λεπτά να προσευχηθούμε" και καταχειροκροτήθηκε από την αίθουσα. Το ανέκδοτο όμως αυτό δεν άρεσε σε δυο-τρεις θερμώτατους με "ορθόδοξη" και "πατριωτική" συνείδηση, που συνέχισαν το έργο της Λουκά, με ερωτήσεις του στυλ, "σε ποια θρησκεία προσεύχεσαι, στην καθολική ή στη μουσουλμάνικη;". Αυτοί επιχειρήσαν με επιμονή να μην αφήσουν το Ρ. Σωμερίτη να συνεχίσει την ομιλία του, με προφανή σκοπό να διαλύσουν τη συγκέντρωση. Η προσπάθεια τους αυτή απέτυχε, από την αποφασιστική αντιμετώπιση των ακροατών που κάλεσαν τους προβοκότες να σωπάσουν διεκδικώντας το δικαίωμά τους να ακούσουν τους ομιλητές, από την αντίδραση του πάνελ, που ήταν εξίσου αποφασιστικό, υπερασπιζόμενος το δικαίωμα του λόγου, και από την περιφρούρηση που προειδοποίησε τους τραμπούκους ότι αν επιμεινούν θα δουν την έξοδο.

Αυτοί οι προβοκατόρες διατήρησαν το κλίμα φορτισμένο σε όλη τη διάρκεια της συγκέντρωσης, ωστόσο ύστερα από την αποφασιστική αρχική αναχαίτισή τους, μπορούσαν να κάνουν μόνο περιορισμένες παρεμβάσεις που κάθε φορά συναντούσαν τις αποδοκιμασίες της αίθουσας. Στην πραγματικότητα τους τσάκισαν οι ομιλητές και το κοινό.

Τη συγκέντρωση άνοιξε με ομιλία του ο Ρ. Σωμερίτης, ο οποίος είχε και ρόλο συντονιστή στη συζήτηση.

Δημοσιεύουμε παρακάτω ολόκληρο το λόγο του, όπως και τους λόγους των υπόλοιπων ομιλητών, Τ. Μίχα, Η. Ζαφειρόπουλου, και Θ. Παπανδρόπουλου, με τη σειρά που μίλησαν.

Μετά το κλείσιμο της συγκέντρωσης οι ομιλητές έδωσαν το δικαίωμα για ερωτήσεις στις οποίες και απάντησαν. Δόθηκε πλήρης ελευθερία και στους θερμώτατους "πατριώτες" να κάνουν ερωτήσεις - τοποθετήσεις μέσα σε εύλογο πάντα χρόνο.

Πολύ σημαντική ήταν η παρέμβαση του Π. Αθανασόπουλου, από τη δημοκρατική παράταξη που υπάρχει μέσα στον ΣΥΝ, ο οποίος είπε τα εξής: "Θα ήθελα να κάνω τρεις επισημάνσεις. Η πρώτη αφορά τους Σέρβους πρόσφυγες που προέρχονται από την Κράϊνα, για τους οποίους έγινε εδώ αναφορά. Πραγματικά είναι αποτρόπαιο και καταδικαστέο το γεγονός ότι οι Κροάτες έδιωξαν από τα σπίτια τους τόσες εκατοντάδες χιλιάδες Σέρβους. Έκαναν δηλ. μια εθνοκάθαρση. Όμως δεν πρέπει να έχουμε φτωχή μνήμη. Πρέπει να θυμηθούμε πως όταν η Κράϊνα βρισκόταν υπό σερβικό έλεγχο τότε είχε γίνει το αντίστροφο. Οι Σέρβοι είχαν διώξει από τα σπίτια τους εκατοντάδες χιλιάδες Κροάτες. Είχαν κάνει και αυτή μια εθνοκάθαρση. Επομένως δεν πρέπει να είμαστε επιλεκτικοί, αλλά να καταδικάζουμε την εθνοκάθαρση από οποιονδήποτε κι αν προέρχεται, και απέναντι στον οποιονδήποτε και αν γίνεται.

Δεύτερο, επειδή άρχισα να ανακατεύομαι στην πολιτική από έφηβος, στα χρόνια της δικτατορίας θυμάμαι αρκετούς από τους δημοσιογράφους που πρωτοστατούν, σήμερα, στον αντινατοϊσμό, τότε να μην έχουν καθόλου αντινατοϊκά αισθήματα. Δεν τους είδα, δηλαδή, τότε ούτε να αντιτίθενται στον πόλεμο του Βιετνάμ αλλά, αντίθετα, πολλοί απ' αυτούς στήριζαν και τη δικτατορία που υποτίθεται ότι είχε επιβάλλει το ΝΑΤΟ. Επομένως αυτός ο παράφρονος και ιδιότυπος αντινατοϊσμός εμένα με βάζει σε υποψίες. Μάλιστα, όταν στο αντινατοϊκό μέτωπο, πλέον, έχουν ενταχθεί ο Στυλιανός Παττακός και ο Κων. Γλύξμπουργκ που όταν κάναμε νύξη κατά του ΝΑΤΟ μας έβαζαν φυλακή...

Η τρίτη επισήμανση απευθύνε-

ται σε όσους εξ αριστερών τοποθετούνται ενάντια στους βομβαρδισμούς του ΝΑΤΟ σαν αντι-ιμπεριαλιστές, σύμφωνα με τη λογική που τους δίδαξε ο Α. Παπανδρέου. Υπάρχει το μείζον και το έλασσον. Λένε λοιπόν πως όταν ένας οργανισμός σαν το ΝΑΤΟ, σαν ιμπεριαλιστές χτυπούν τη Γιουγκοσλαβία, τότε πρέπει να σιωπήσουμε απέναντι στα εγκλήματα που κάνει, ένας πορτοφολάς -όπως τον αποκάλεσε κάποιος- σαν τον Μιλόσεβιτς, μπροστά στους γκάνγκστερ που είναι το ΝΑΤΟ;

Θέλω να θυμίσω, όμως, ότι στα χρόνια της δικτατορίας, ενώ όλοι πιστεύαμε ότι το ΝΑΤΟ και οι Αμερικάνοι την είχε επιβάλει, υπήρχαν άνθρωποι που ήταν εξόριστοι τότε στα νησιά και στις φυλακές, όταν έγινε η εισβολή των Σοβιετικών στην Τσεχοσλοβακία. Αυτοί οι άνθρωποι που ανήκαν όλοι στο ΚΚΕ εσωτερικού, μέσα από τις φυλακές -φυλακισμένοι λόγω των δημοκρατικών τους πεποιθήσεων- καταδίκασαν και την εισβολή στην Τσεχοσλοβακία. Διδάσκοντας μας ότι αριστερά δεν σημαίνει επιλεκτικότητα, αλλά αξίες και αρχές που εφαρμόζονται παντού και πάντα".

Ακολούθησε ένα θερμό χειροκρότημα από τους συγκεντρωμένους.

Στο κλείσιμο της συγκέντρωσης, υπήρχε ένα πολύ θερμό κλίμα που είχε δημιουργηθεί από τους δημοκρατικούς ανθρώπους μέσα στην αίθουσα, από την αντίσταση τους στους παριστάμενους εκπροσώπους του φιλοσερβικού μεσαίωνα, και από την ικανοποίησή τους για τη νίκη των επιχειρημάτων, της λογικής και της αλήθειας, πάνω στο σκοταδισμό, στο φανατισμό και στον πραξικοπηματισμό. Ο Ρ. Σωμερίτης έδωσε αυτόν τον τόνο όταν χαϊρέτισε τη συγκέντρωση σαν την πραγματοποίηση ενός καθήκοντος απέναντι στους προοδευτικούς δημοσιογράφους που έχουν γίνει θύματα διώξεων στο εσωτερικό, και τα ονόματα των οποίων, δεν μπόρεσε να αναφέρει, γιατί όπως είπε χαρακτηριστικά ζουν σε καθεστώς φόβου.

Αυτή ήταν μία πρώτη, αλλά όχι και η τελευταία, οργανωμένη έκφραση αντίστασης της δημοκρατίας ενάντια στις ναζιστικές και μεσαιωνικές θέσεις και πρακτικές των πολιτικών δυνάμεων του μαύρου μετώπου.

Η ομιλία του Ρ. Σωμερίτη

“Κύριες και κύριοι, φίλες και φίλοι, καλησπέρα σας. Σας ευχαριστούμε που ήρθατε. Ποιοί είμαστε; Τι είναι αυτό που μας ενώνει; Απλώς είμαστε τέσσερις πολίτες που γράφουν δημοσίως. Έχουμε διαφορετική αντίληψη, ο ένας από τον άλλο, για την πολιτική, την κοινωνία, τα δρώμενα, το μέλλον, το παρελθόν. Δεν συμφωνούμε, καν, πλήρως, στις αναλύσεις που μπορεί ο καθένας να κάνει για την τραγωδία που ζουν, σήμερα, τα Βαλκάνια.

Τι μας ενώνει; Μια βαθύτατη ανησυχία για κάτι που θεωρούμε όλοι πολύτιμο και που είναι η ελευθερία άποψης στη χώρα μας. Ακόμα περισσότερο, η πληρότητα και η ελευθερία της ενημέρωσης. Πιστεύουμε ότι υπάρχει πρόβλημα ως προς την ενημέρωση του ελληνικού λαού από την αρχή, και δεν είναι η πρώτη φορά. Το πρόβλημα είναι αρκετά παλιό, αλλά αυτή τη φορά έχει προχωρήσει σε μεγάλο βαθμό το κακό. Πρόκειται για ένα πρόβλημα σημαντικό, ένα θέμα για το οποίο μπορεί να κάνουμε λάθος συλλογικά, ή μπορεί να οδηγήσει τη χώρα μας σε απίστευτες περιπέτειες.

Η περασμένη Δευτέρα ήταν αφιερωμένη παγκοσμίως στην ελευθερία του Τύπου. Σπάνια, το θέμα ήταν τόσο επίκαιρο παντού, και στη χώρα μας. Το πρώτο καθήκον των δημοσιογράφων είναι η ενημέρωση. Αντικειμενική, έντιμη; Οι απόψεις δεν είναι ταυτόσημες. Πολλοί αμφισβητούν τη δυνατότητα της αντικειμενικότητας. Ανήκω σ' αυτή την κατηγορία. Ελάχιστοι μπορούν να αμφισβητήσουν την εντιμότητα.

Λίγες ημέρες μετά την έναρξη των βομβαρδισμών, ο γενικός γραμματέας της Διεθνούς Ομοσπονδίας Δημοσιογράφων, κ. Γουάιτ, δήλωνε στον Τ. Μίχα για την εφημερίδα *Ελευθεροτυπία*, ότι το χρέος των δημοσιογράφων είναι να αντιστέκονται στις προπαγάνδες, στην προπαγάνδα του Βελιγραδίου και στην προπαγάνδα του ΝΑΤΟ. Δε νομίζω ότι μπορεί να υπάρχει κάποιος που διαφωνεί σ' αυτή την απλή, βασική, αυτονομία αρχή. Ο Γουάιτ είπε επίσης ότι υπάρχει πρόβλημα με την ενημέρωση στη Σερβία. Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία, παρά τα όσα λέγονται, και παρά την καταπληκτική δήλωση αρμοδίων για τα θέματα ελευθερίας του Τύπου ότι σε τελευταία ανάλυση ορισμένοι μικροπεριορισμοί εξηγούνται λόγω του πολέμου, ότι υπάρχει έλλειψη ελευθερίας ενημέρωσης στο Βελιγράδι. Μάλιστα η έλλειψη αυτή παρατηρείται σε τόσο μεγάλο βαθμό, ώστε πολύ συνάδελφοι έχουν προτιμήσει την ανεργία από το να εργάζονται κάτω από το καθεστώς της λογοκρισίας.

Αυτή η μαρτυρία προέρχεται από κάποιον που δεν κάθεται σε μια αναπαυτική πολυθρόνα στην Αθήνα, όπως πολλοί από εμάς έχουν κατηγορηθεί, σε αντιπαράθεση με αυτούς “που κινδυνεύουν το κεφάλι τους κάτω από τις βόμβες”, αλλά ήταν απεσταλμένος, από τις πρώτες μέρες του πολέμου, ενός μεγάλου τηλεοπτικού καναλιού και μιας γνωστής εφημερίδας. Πρόκειται για τον Αργύρη Ντινόπουλο, συνάδελφο μου στο *Βήμα* που αφιέρωσε δυο σελίδες την περασμένη Κυριακή, στην εφημερίδα όπου γράφω κι εγώ, για να διεκτραγωδήσει προσεκτικά, αντικειμενικά, πλήρως όμως, αυτό που συμβαίνει με την ενημέρωση στο Βελιγράδι. Ο έλεγχος που ασκείται, και που θα ήταν κατανοητός μονάχα ως προς τα στρατιωτικά μυστικά, είναι καθημερινός και πολύ έντονος, κυρίως ως προς την εικόνα. Αλλά από την περασμένη Κυριακή, σύμφωνα με μια νέα εγκύκλιο, επεκτάθηκε ακόμα και στα απλά τηλεφωνήματα των ανταποκριτών. Από αυτές τις αναφορές του Α. Ντινόπουλου καταλαβαίνει κανείς τις τεράστιες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι συνάδελφοι μας, συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου της ζωής τους.

Πολλοί από εμάς έχουν κατηγορηθεί ότι προσπαθήσαμε

τάχα να συκοφαντήσουμε τους ανταποκριτές και τους απεσταλμένους του ελληνικού Τύπου, και στο Βελιγράδι και στην Πρίστινα. Αυτό δεν στέκει. Πρόκειται για μια μικρή, αντίθετα, συκοφαντία από την άλλη πλευρά. Εκείνο που όλοι έχουν εξιστορήσει και καταγράψει είναι: α) η λογοκρισία που ασκείται στο Βελιγράδι, και β) η λογοκρισία που είναι υποχρεωμένοι να ανέχονται, μεταξύ των άλλων, και οι έλληνες ανταποκριτές.

Υπάρχει ένας παράδοξος υπερβολικά σερβόφιλος πατριωτισμός που διέπει όλες τις αντιδράσεις αυτή τη στιγμή στη χώρα μας, για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα. Μερικοί λένε ότι τώρα έχουν ισορροπηθεί κάπως τα πράγματα. Χρειάζεται χρόνος για να το διαπιστώσουμε αυτό, να δούμε δηλαδή ότι υπάρχει κάποια διαφορά ανάμεσα στα ελληνικά ΜΜΕ, (αναφέρομαι λιγότερο στον Τύπο και περισσότερο στα ηλεκτρονικά μέσα), και στην κρατική ραδιοφωνία και τηλεόραση στο Βελιγράδι. Αυτή σε τελική ανάλυση δίνει μια ένστολη μάχη, η οποία μπορεί να είναι από καθαρά στρατιωτική και προπαγανδιστική άποψη, κατανοητή.

Μια φορά ασχολήθηκα με το θέμα στις 31 Μαρτίου, δηλαδή λίγες μέρες μετά την έναρξη των βομβαρδισμών με μια επιστολή την οποία είχα στείλει στον πρόεδρο της ΕΣΗΕ-Α, κ. Νίκο Κιάο, με ορισμένα ερωτηματικά αγωνίας για το τι συμβαίνει με την ενημέρωση και τον Τύπο. Θα σας αναφέρω παραδείγματα ελλιπούς ή εσφαλμένης ενημέρωσης. Ένα παράδειγμα είναι ο Ρουγκόβα. Επί μέρες ολόκληρες τον παρουσίαζαν σαν έγκυρο κι ελεύθερο συνομιλητή των σερβικών αρχών. Αν αυτή ήταν η πραγματικότητα, θα υπήρχε ίσως μια ένδειξη αλλαγής της στάσης της σέρβικης ηγεσίας. Αλλά, τι μάθαμε μερικές μέρες μετά; Αυτό που πολλοί καλοί γνώστες των πραγμάτων είχαν υποθέσει από την πρώτη στιγμή. Ότι ο Ρουγκόβα είναι κρατούμενος στο σπίτι του μαζί με τα επτά παιδιά του, τη γυναίκα του και ορισμένους από τους καλύτερους του φίλους κι ότι κάθε φορά προσέρχεται στο Βελιγράδι με αστυνομική συνοδεία.

Σ' αυτό το σημείο γίνεται η *θυελλώδης είσοδος της Λουκά και, μετά την αποβολή της από την αίθουσα, ακολουθούν οι φραστικές επιθέσεις των ομοϊδεατών της. Η περιφρούρηση και το ακροατήριο σύντομα καταφέρνουν να επιβάλλουν την τάξη και ο Ρ. Σωμερίτης συνεχίζει την ομιλία του.*

Ο Ρουγκόβα επαναλαμβάνω είναι αιχμάλωτος και κάθε φορά εμφανίζεται με αστυνομική συνοδεία. Αυτή η είδηση δημοσιεύτηκε στις μεγαλύτερες ξένες εφημερίδες, όπως στη Ντερ Σπίγκελ, στη Μοντ και εξ ολοκλήρου στην *Ελευθεροτυπία*.

Έχετε κοιτάξει πολλά ρεπορτάζ τα οποία βγαίνουν στον αέρα σε διάφορες τηλεοράσεις; Έχετε σίγουρα δει τον απεσταλμένο που μιλάει και λέει τι είδε, και καλά κάνει, όμως μόλις εμφανίζονται στο ρεπορτάζ του ορισμένες μαρτυρίες πολιτών, ξαφνικά εμφανίζεται το σήμα της σέρβικης τηλεόρασης. Αυτό τι σημαίνει; Ότι κάποιος πρόσθεσε στο ρεπορτάζ είτε εδώ, είτε αλλού, εικόνες που δεν περιλαμβάνονταν στην αρχική δουλειά του συντάκτη. Ποιός σέβεται το συντάκτη, τον απεσταλμένο, τον παρατηρητή, και ποιος τον προσβάλλει; Είναι ένα ερώτημα βασικό για τη δημοσιογραφική δεοντολογία, άσχετα με το που έχει συντελεστεί η αλλαγή ή η παραλλαγή των όσων ο συντάκτης είχε προσπαθήσει να πει.

Υπάρχουν πολλά άλλα παραδείγματα. Αυτό είναι ένα παράδειγμα ενσωμάτωσης της σέρβικης προπαγάνδας στα ελληνικά ΜΜΕ. Αλλά, υπάρχει συχνά, λιγότερο ίσως τώρα, παράθεση σέρβικων πληροφοριών που παρουσιάζονται σαν απολύτως εξακριβωμένες, και αληθινές, ενώ απλούςστατα προέρχονται από μια πηγή, η οποία μπορεί να δίνει σωστά

στοιχεία, μπορεί να δίνει και λανθασμένα. Όταν δεν αναφέρεται η πηγή υπάρχει πρόβλημα. Ανάλογα πρόβλημα θα υπήρχε, αν με την ίδια ευκολία μεταδίδονταν πληροφορίες, επίσης προπαγανδιστικές κατά την άποψη μου, που μπορεί να δίνει ο εκπρόσωπος του ΝΑΤΟ. Υπάρχει ωστόσο μία μικρή διαφορά γιατί το καθεστώς του Βελιγραδίου, τόσο κάτω από τις σημερινές συνθήκες πολέμου, όσο και προηγούμενα, δεν ήταν ποτέ ιδιαίτερα ευνοϊκό για την ελεύθερη δημοσιογραφία, τουλάχιστον τα τελευταία χρόνια. Απόδειξη γι' αυτό, είναι ότι είχε κλείσει πάρα πολλές εφημερίδες και με την έναρξη του πολέμου, έκλεισε τα πάντα εκτός αν ήταν δικά του μέσα, στα οποία είχε άμεσο έλεγχο.

Είναι πολύ δύσκολη στο Βελιγράδι, στη Σερβία, στο Κόσοβο η εξακρίβωση κάθε πληροφορίας. Είναι ακόμα πιο δύσκολη η προσέγγιση των δημοσιογράφων σε ορισμένους χώρους.

Πόσα ρεπορτάζ είδατε για το τι συμβαίνει πραγματικά στο Κόσοβο; Μπορεί να συμβαίνουν τα πάντα και μπορεί να μη συμβαίνει τίποτα. Το τίποτα βέβαια είναι λιγάκι απίστευτο, όταν πάνω από 600.000 άνθρωποι εγκατέλειψαν τις εστίες τους και πήγαν σε στρατόπεδα προσφύγων. Αν γίνεται δεκτό πως πιστεύουμε ότι 600.000 άνθρωποι, και παραπάνω, κοντεύουν να φτάσουν το 1.000.000, εγκαταλείπουν τις εστίες τους, άνευ λόγου κι αιτίας, μόνο επειδή είμαστε τάχα πράκτορες ξένων δυνάμεων, τότε θα πρέπει να ανακαλέσετε στη μνήμη σας τους παππούδες και τις γιαγιάδες σας, όταν έφρευαν από τη Μ. Ασία. Για θυμηθείτε τους ανθρώπους που εγκατέλειψαν την Κωνσταντινούπολη, για θυμηθείτε τα όσα έχει ζήσει αυτός ο πρόσφυγας λαός, κι αν έχουμε το δικαίωμα να λέμε τέτοιες ανοησίες.

Πρέπει εδώ να αναφερθώ και στην αποσιώπηση των πραγματικών ευρωπαϊκών αντιδράσεων, καθώς και των συζητήσεων που γίνονται στην Ευρώπη και στην Αμερική υπέρ και κατά του πολέμου, καθώς επίσης και των αντιδράσεων των διανοούμενων.

Θα ήθελα να διαβάσω ένα απόσπασμα από πρόσφατο άρθρο του συνάδελφου Πολυμίλη στην *Ελευθεροτυπία*, εφημερίδα που δεν χαρακτηρίζεται για το πάθος της υπέρ των Κοσοβάρων. Λέει ο Πολυμίλης στο άρθρο του: “Μια ματιά στις περισσότερες ευρωπαϊκές εφημερίδες, ανεξάρτητα από τη στάση που κρατάνε, υπέρ ή κατά των βομβαρδισμών είναι αρκετή για να αντιληφθεί κανείς το εύρος και την έκταση της συζήτησης. Από το Νάγκες ως τον Εκο, από τον Ινγκράου εώς τον Χάμερμας, από τον Γεφτουσένκο εώς τον Χάντιγκτον, από το Νακέ εώς τον Τσόμσκι, όλα σχεδόν τα γνωστά και μη ονόματα, της ευρωπαϊκής αλλά και της αμερικάνικης διανοήσης, θεώρησαν αναγκαίο να παρέμβουν και να καταθέσουν την άποψη τους που βέβαια τυχαίνει ορισμένες φορές να μη συμφωνεί με τη δική μας. Αλλά είτε μας αρέσει, είτε όχι, αυτή είναι η λογική του διαλόγου και της αντιπαράθεσης. Αυτό που πραγματικά λείπει, αν θέλουμε βέβαια να βλέπουμε τι συμβαίνει γύρω μας είναι η συμβολή των ελλήνων διανοούμενων σ' αυτή τη συζήτηση, ίσως, γιατί, (και σας παρακαλώ να το προσέξετε αυτό), τα όρια ανοχής της ελληνικής κοινωνίας στο θέμα αυτό τουλάχιστον, είναι εξαιρετικά περιορισμένα και δεν επιτρέπουν, χωρίς τον κίνδυνο της διαπόμπευσης, ακόμα και την ύπαρξη αποχρώσεων στην κυρίαρχη κατά του πολέμου άποψη”.

Θα μου επιτραπεί να προσθέσω ότι άλλο άρθρο της ίδιας εφημερίδας, μας συνέστησε σήμερα, θα το πως όπως το καταλαβαίνω, να το βουλώσουμε.

Στη συνέχεια ο Ρ. Σωμερίτης έδωσε το λόγο στον Τ. Μίχα.

Η ομιλία του Τ. Μίχα

Κατ' αρχήν είναι συγκινητικό το ότι υπάρχει αυτή η φόρτιση και αυτό το τεράστιο ενδιαφέρον για ένα θέμα που αφορά τα media, και πως καλύπτουν ορισμένα πράγματα. Γίνονται χιλιάδες συνέδρια για τα media, και την κάλυψη από αυτά θεμάτων όπως η εγκληματικότητα, η οικονομία, και πολλά άλλα, και υπάρχουν έντονες κριτικές για τον τρόπο κάλυψης. Κι όμως δεν υπάρχει αυτή η φόρτιση την οποία παρατηρούμε στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Για μένα το θέμα αφορά κυρίως τα media, και την κάλυψη που λέγεται κρίση στο Κόσοβο, και όχι την ουσία ποιος έχει δίκιο ή άδικο όσον αφορά τη συγκεκριμένη κρίση. Εάν

τα media, είναι όπως λέγεται φιλοσέρβικα, αυτό για μένα είναι εξίσου καταδικαστέο σα δημοσιογράφος, αν υποθέσουμε ότι είχαν μια φιλονατοϊκή απόκλιση.

Η απάντηση σε αυτό το οποίο συμβαίνει είναι πολύ απλή. Βρίσκεται στην περιγραφή αυτών που γίνονται, όπου η είδηση υποτάσσεται στο σχόλιο και το γεγονός στην ιδεολογία. Αυτό δεν έχει καμία σχέση με το ότι είμαστε ρεπόρτερ, σχολιαστές φιλοσέρβιοι, φιλονατοϊκοί ή οτιδήποτε άλλο. Θα ήθελα να σας παρακαλέσω εδώ, και αξίζει σαν εμπειρία να δείτε το δελτίο των 8 της ρώσικης τηλεόρασης. Η ρώσικη κρατική τηλεόραση, παρόλο που όπως γνωρίζετε,

η στάση της Ρωσίας είναι εναντίον των βομβαρδισμών του ΝΑΤΟ, και το δείχνει σε κάθε περίπτωση, δεν διστάζει ιδιαίτερα τις δύο τελευταίες εβδομάδες, να χρησιμοποιήσει τη λέξη εθνοκάθαρση όταν αναφέρεται στα γεγονότα του Κόσοβου. Ούτε διστάζει να κάνει βασικό θέμα τους πρόσφυγες, όταν πρόκειται για το γεγονός της ημέρας. Θέλω, λοιπόν να πω ότι η κριτική την οποία ασκώ για τον τρόπο παρουσίασης των θεμάτων δεν έχει μεγάλη σχέση με κριτική αντιλήψεων. Έχει να κάνει ουσιαστικά με τον

